

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 19 kwietnia 2023 r.

Pozycja 108

POSTANOWIENIE

z dnia 14 marca 2018 r.

Sygn. akt Ts 169/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Pszczółkowski,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej H.S. o zbadanie zgodności:

art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych (Dz. U. Nr 44, poz. 255, ze zm.) w zakresie, w jakim przepis ten umożliwia dochodzenie przez Skarb Państwa lub inną państwową osobę prawną zwrotu korzyści uzyskanych w wyniku posługiwania się przez stronę prawomocną decyzją administracyjną, wydaną przez uprawniony do tego organ administracji publicznej, z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i wynikającymi z niego zasadami zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw słusznie nabytych,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W sporządzonej przez adwokata skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 29 sierpnia 2017 r. (data nadania), H.S. (dalej: skarżąca) zarzuciła niezgodność art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych (Dz. U. Nr 44, poz. 255, ze zm.) w zakresie, w jakim umożliwia dochodzenie przez Skarb Państwa lub inną państwową osobę prawną zwrotu korzyści uzyskanych w wyniku posługiwania się przez stronę prawomocną decyzją administracyjną, wydaną przez uprawniony do tego organ administracji publicznej, z art. 2 Konstytucji i wynikającymi z niego zasadami zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw słusznie nabytych.

2. Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującym stanem faktycznym.

2.1. Wyrokiem z 20 stycznia 2014 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w K. II Wydział Cywilny, w sprawie z powództwa Skarbu Państwa – Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśniczego Nadleśnictwa N. przeciwko K.G., J.G. i skarżącej o zwrot

korzyści oraz z powództwa Skarbu Państwa – Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśniczego Nadleśnictwa S. przeciwko K.G., J.G. i skarżącej o zwrot korzyści: oddalił powództwo w całości (pkt 1); zasądził od powoda (*stationes fisci* Skarbu Państwa) kwotę 7217,00 zł na rzecz K.G. i skarżącej z tytułu zwrotu kosztów procesu (pkt 2); przyznał na rzecz pełnomocnika ustanowionego dla J.G. kwotę 7200,00 zł z tytułu zwrotu pomocy prawnej udzielonej z urzędu (pkt 3).

2.2. Wyrokiem z 28 lipca 2015 r. (sygn. akt [...]) Sąd Apelacyjny w K. I Wydział Cywilny, na skutek apelacji powoda od wyroku z 20 stycznia 2014 r., uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

2.3. Postanowieniem z 19 listopada 2015 r. (sygn. akt [...]) Sąd Najwyższy Izba Cywilna, na skutek zażalenia K.G. i skarżącej, uchylił zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji.

2.4. Wyrokiem z 9 maja 2017 r. (sygn. akt [...]) Sąd Apelacyjny w K. I Wydział Cywilny, po ponownym rozpoznaniu apelacji powoda, zmienił wyrok sądu pierwszej instancji w ten sposób, że: zasądził od każdego z pozwanych na rzecz Skarbu Państwa – Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśniczego Nadleśnictwa N. po 24750,00 zł z ustawowymi odsetkami za okres od 18 maja 2012 r. do 31 grudnia 2015 r. od K.G. i H.S., od 6 czerwca 2012 r. do 31 grudnia 2015 r. od J.G. oraz od 1 stycznia 2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od każdego z pozwanych, a w pozostałej części oddalił powództwo (pkt 1 lit. a); zasądził od każdego z pozwanych na rzecz Skarbu Państwa – Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśniczego Nadleśnictwa S. po 15466,66 zł z ustawowymi odsetkami za okres od 18 maja 2012 r. do 31 grudnia 2015 r. od K.G. i H.S., od 6 czerwca 2012 r. do 31 grudnia 2015 r. od J.G. oraz od 1 stycznia 2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od każdego z pozwanych, a w pozostałej części oddalając powództwo (pkt 1 lit. b); zasądził od powoda na rzecz K.G. i skarżącej po 970,00 zł z tytułu kosztów procesu (pkt 1 lit. c); przyznał na rzecz pełnomocnika ustanowionego dla J.G. kwotę 4428 zł z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (pkt 1 lit. d); odstąpił od obciążania pozwanych kosztami sądowymi, których powód nie miał obowiązku uiścić (pkt 1 lit. e); oddalił apelację w pozostałej części (pkt 2); zasądził od powoda na rzecz skarżącej 3000,00 zł oraz K.G. 2250,00 zł z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego i zażaleniowego (pkt 3); przyznał na rzecz pełnomocnika ustanowionego dla J.G. kwotę 3321,00 zł z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (pkt 4); odstąpił od obciążania pozwanych kosztami sądowymi – opłatą od apelacji, której powód nie miał obowiązku uiścić (pkt 5).

2.5. Od wyroku z 9 maja 2017 r. skarżąca wniosła skargę konstytucyjną do Trybunału Konstytucyjnego, a wraz z K.G. – także skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego.

2.6. Postanowieniem z 8 sierpnia 2017 r. (sygn. akt [...]) Sąd Apelacyjny I Wydział Cywilny odrzucił skargę kasacyjną jako niedopuszczalną. Zażalenie K.G. i skarżącej na to orzeczenie zostało oddalone przez Sąd Najwyższy Izbę Cywilną w postanowieniu z 7 grudnia 2017 r. (sygn. akt [...]).

3. Zdaniem skarżącej kwestionowany przepis narusza wywodzone z art. 2 ustawy zasadniczej zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony

praw słusznie nabytych, gdyż doprowadził do sytuacji, „kiedy skarżąca, będąca osobą faktycznie uprawnioną do rekompensaty za mienie zabużańskie, zobowiązana jest do zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kwot uzyskanych w wyniku wykonania swojego prawa do rekompensaty. Zwrot taki oparty jest na wskazaniu, że uzyskała ona od Skarbu Państwa korzyść nie-słusznie, pomimo tego, że całe działanie skarżącej opierało się na wykonywaniu prawa jej przyznanego na podstawie ostatecznej decyzji administracyjnej, a korzyść po jej stronie powstała w całości i wyłącznie w wyniku błędów i zaniedbań po stronie organów państwa”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz.U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom.

2. Trybunał stwierdza, że analizowanej skardze konstytucyjnej nie może zostać nadany dalszy bieg z powodu nieprawidłowego przywołania przez skarżącą wzorca kontroli, tj. wyłącznie art. 2 Konstytucji.

2.1. Trybunał Konstytucyjny przypomina, że art. 2 Konstytucji – co do zasady – nie może stanowić samoistnej podstawy kontroli w sprawach inicjowanych skargą konstytucyjną. Jak wielokrotnie podnoszono w orzecznictwie sądowokonstytucyjnym, regulacja ta wyznacza jedynie standard kreowania przez ustawodawcę wolności i praw, nie wprowadzając jednocześnie konkretnej wolności czy konkretnego prawa (zob. w szczególności postanowienie pełnego składu TK z 23 stycznia 2002 r., Ts 105/00, OTK ZU nr 1/B/2002, poz. 60, a także późniejsze wyroki TK z: 30 maja 2007 r., SK 68/06, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 53 oraz 10 lipca 2007 r., SK 50/06, OTK ZU nr 7/A/2007, poz. 75). Należy podkreślić również, że o dopuszczalności stosowania art. 2 Konstytucji jako samoistnej podstawy indywidualnej kontroli konstytucyjności prawa nie może przesądzać okoliczność, iż przepis ten może być samodzielną podstawą orzeczenia wydawanego w ramach kontroli abstrakcyjnej, inicjowanej przez podmioty, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1-5 Konstytucji. W tym ostatnim przypadku ocena zgodności nie jest bowiem uwarunkowana istnieniem praw podmiotowych konkretnego podmiotu, naruszonych zastosowaniem przez organ władzy publicznej niekonstytucyjnego przepisu (por. np. postanowienie TK z 25 marca 2009 r., Ts 75/08, OTK ZU nr 2/B/2009, poz. 126).

Trybunał Konstytucyjny od dnia wejścia w życie obowiązującej Konstytucji wielokrotnie wskazywał, że szeroki katalog praw i wolności wymienionych w rozdziale II Konstytucji, obejmuje i zasadniczo wyczerpuje pojęcie „konstytucyjnych wolności lub praw”, o których mowa w art. 79 ust. 1 ustawy zasadniczej. W interpretacji przepisów zawartych w tym rozdziale mogą być pomocne klauzule generalne, m.in. takie jak klauzula demokratycznego państwa prawnego, ale nie one będą stanowić samoistną podstawę skargi konstytucyjnej. Podstawy takiej należy szukać w konkretnych postanowieniach Konstytucji statuujących określone prawo lub wolność. Artykuł 2 Konstytucji (tak jak inne przepisy wyrażające zasady ogólne) może natomiast nadal stanowić podstawę do wywodzenia, niewyrażonych w Konstytucji *explicite*, zasad konstytucyjnych działania organów władzy publicznej. Zasady te nie mają jednak charakteru samoistnych praw lub wolności konstytucyjnych o charakterze podmiotowym (zob.: wyroki TK z: 23 listopada 1998 r., SK 7/98, OTK ZU nr 7/1998, poz. 114 oraz 10 lipca 2000 r., SK 21/99, OTK ZU nr 5/2000, poz. 144; postanowienie pełnego składu TK w sprawie Ts 105/00; postanowienia TK z: 18 września 2001 r., Ts 71/01, OTK ZU nr 7/2001, poz. 239 oraz 31 stycznia 2011 r., Ts 199/10, OTK ZU nr 4/B/2013, poz. 299).

2.2. Przytoczony wyżej pogląd wynika w szczególności ze stanowiska Trybunału zajętego w postanowieniu pełnego składu w sprawie Ts 105/00. Stosownie do art. 37 ust. 1 pkt 1 lit. e *in fine* u.o.t.p. TK (poprzednio: art. 26 ust. 1 pkt 1 lit. f *in fine* ustawy z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym, Dz. U. poz. 1157; art. 44 ust. 1 pkt 1 lit. e w pierwotnym brzmieniu ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym, Dz. U. poz. 1064, ze zm.; art. 25 ust. 1 pkt 1 lit. e *in fine* ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym, Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.) jest on wiążący dla pozostałych składów orzekających. Odstąpienie od poglądu prawnego wyrażonego w orzeczeniu Trybunału wydanym w pełnym składzie wymaga zaś wydania orzeczenia w takim samym składzie (zob. m.in. wyrok TK z 21 czerwca 2017 r., SK 35/15, OTK ZU A/2017, poz. 51 i cytowane tam orzecznictwo).

2.3. W ocenie Trybunału skarżąca nie przedstawiła żadnych argumentów, które wskazywałyby za odstąpieniem w jej przypadku od dotychczasowego zapatrywania prawnego w przedmiocie art. 2 Konstytucji jako wzorca kontroli w sprawach inicjowanych skargą konstytucyjną i – w konsekwencji – przekazania niniejszej sprawy do rozpoznania merytorycznego.

W tym stanie rzeczy – na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK – należało postanowić jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącej przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.